

INTERJÚ TERDIK BÁLINTTAL

Salamin Krisztina

11

FŐÉPÍTÉSZEK

Terdik Bálint – Kerepes

▲ Drónfelvétel, Kerepes

▼ Kerekes látképe arhív képeslapon

Az *Országépítő*ben immár hét éve mutatunk be főépítészeket az ország legkülönbözőbb pontjairól. Általában évtizedes tapasztalattal rendelkező, jelentős eredményeket felmutató kollégákkal beszélgettünk. Ebből a szempontból a Terdik Bálint Pro Architectura díjas építésszel készített interjú rendhagyó: „csupán” két évig, 2017 és 2019 között volt Kerepes főépítésze, de tapasztalatai nélkülözhetetlenek a főépítési munka iránt elhivatottaknak – bizonytalanoknak és az újrakezdőknek egyaránt. Salamin Krisztina interjúja.

Terdik Bálint (1978)
építész

2003 BME Építésmérnöki Kar
2009 KKE Vándoriskola
(Mesterek: Kőszeghy Attila, Sáros László, Turi Attila, Salamin Ferenc, Makovecz Imre)

2006– Triskell Kft.
2017–19 Főépítész, Kerepes
2013– *Országépítő*, szerkesztő
2019 Pro Architectura díj

✂ ✂ ✂

► **Hogyan kerültél Kerepesre, és mennyi ideig voltál a település főépítésze?**

Megbízatásom két évig tartott. Valójában nem személy szerint engem hívtak. Az, hogy én ilyen pozícióba kerülhettem, a mi közösségünk elismerése. A szomszédos településeken főépítésként dolgozó Horváth Zoltán, Jánosi János és Zsigmond László olyan közeget teremtettek, ami mintaként szolgált a kerepesiek számára, ezért hasonlóan gondolkodó munkatársat kerestek. Miután én is kacérkodtam a gondolattal, hogy ilyen megbízatást vállaljak, rám esett a választás. Elmentünk beszélgetni Franka Tibor polgármester úrral, és azt láttuk, hogy azonosan gondolkodunk a kisvárosi léptékről, hasonlóan képzeljük el a település jövőjét. Részemről ez egy hir-

telen jött és kísérleti jellegű ugrás volt az ismeretlenbe. Semmit sem tudtam Kerepesről, nem voltak kötöttségeim, kötődéseim. Nagyon sokáig kerestem a kapaszkodókat: ki mit csinál a hivatalban és a városka életében. Azt tapasztaltam, hogy számomra egyértelműnek tűnő dolgok nem működtek igazán, míg számos, a rációnak ellentmondó foyamatok mégis jól funkcionáltak ebben a rendszerben. Legalább fél évembe került, amíg kialakult egyfajta képem arról, hogy mi az a kisváros – vagy falu, mert ugye ezt is mindenki másképp mondta... Aztán szép lassan kialakult egy olyan kötődés bennem, ami szerintem elengedhetetlen ahhoz, hogy főépítésként a közösség részévé váljunk, és tényleg hatni tudjunk az ott zajló folyamatokra.

► **Kerepes zárt közösség? Nehezen fogadják el a kívülről érkezőket?**

Ezt így nem mondanám. Az azonban igaz, hogy meg kellett találni a megfelelő csatlakozási pontokat: érdeket, meggyőző érveket, amik mentén érthetővé válik, hogy miről is beszélünk. Mindenekelőtt felül kellett tudni emelkedni azon a zsigeri politikai alapvetésen, hogy valaki ellenzéki vagy polgármesterpárti képviselő-e. Sokak számára tulajdonképpen teljesen mindegy, mi történik egy városban, csupán ennek alapján ítéli meg, hogy az jó-e vagy rossz. Kerepesen több olyan ellenzéki képviselő is volt, akivel remek munkakapcsolatom alakult ki. Ugyanakkor eleinte a döntések mindig érzelmi alapon születtek: valaki szereti-e a hatalmon lévő rendszert vagy sem.

▲ ▼ Kerepes arhív képeslapokon

Ezen a beidegződésen át kellett tudnom lépni, és ez bizony egy kemény alapozó munka eredménye volt. Egy évet is igénybe vett, míg olyan szinten tudtam belesüllyedni ebbe a mocsárba, hogy az alját, az alapokat megtaláljam, és megtaláljam azt az érvrendszert, amire építve meg lehet győzni az embereket. Mindemellett meg kellett tanulnom különbséget tenni lényeges és lényegtelen kérdések között.

► **Hány napot töltöttél Kerepesen, és hogyan alakítottad ki a fogadóóráidat?**

Úgy fogalmaztam, hogy egynapos főépítész vagyok. Nyilván ez nem azt jelenti, hogy heti egy napot foglalkoztam a várossal. Telefonon egész héten utol tudtak érni, egy teljes napon át pedig intenzíven jelen voltam. Utólag azonban úgy látom, nem volt reális elképzelés, hogy heti egynapos munkavégzéssel meg lehessen birkózni a felmerülő feladatokkal. Ezekon a napokon reggeltől estig szinte végeláthatatlan mennyiségű konzultáció, megbeszélés, egyeztetés, és sokszor idegörlő csatározás zajlott. A lakosság is megértette szép lassan, hogy én miért vagyok ott, és hogy velem beszélgetni tulajdonképpen jó és hasznos. Manapság a

helyi vezetésnek gyakorlatilag nagyon kevés ráhatása van a családi házas építkezésre, tehát segíteni is nehezen tud a rossz útra tévedőknek. Ráadásul nagyon rossz volt a szabályozási terv, amit megörököltem, s ebből nem nagyon lehetett már visszalépni.

► **Milyen pontokon volt rossz ez a terv?**

Mérhetetlenül felelőtlen módon viselkedett a lakóterületek elosztásakor. Felparcellázásra került az ún. Panoráma-terület, a szilasligeti oldalon pedig a széphegyi rész. Ez egy gyönyörű természeti környezet, ahol a telekárak igen alacsonyak. Az elhibázott szabályozás azonban telkenként két házat engedélyez, amitől kicsit sűrűbb lesz az a beépítés, mint ami akár a közeli fővárosi kerületekben megszokott. Ennélfogva a természeti környezet és a zöldövezet mint vízió szertefoszlik. Az építetőkkel, szerencsés esetben a tervezővel is meg kellett beszélni, mivel is jár, ha valaki egy 700 m²-es telek felére költözik csupán...

► **Készült Településképi Arculati Kézikönyv?**

Éppen az arculati kézikönyv készítésének a közepébe cseppentem bele. Már

leszerződött az önkormányzat a Völgyzugollyal, akik értékelték, hogy velem lehet szakmai kérdésekről beszélgetni. Polgármester úrral nagyjából azonos volt az elképzelésünk arról, hogyan kellene kinéznie egy, a Gödöllői-domb-ságban meghúzódó kis városkának. Faluként beszél ugyan róla a lakosság, de valójában már nem falu, hiszen a klasszikus értelemben vett falusi kisközösségek csak nyomokban vannak meg, és szűkek ahhoz képest, hogy Kerepes immáron egy tízezres település, városias problémákkal. A kézikönyv remek kapaszkodó volt a város megismerésének folyamatában. Olyan témát adott, amelyről a felmerülő kérdésekben pártállástól függetlenül minden képviselő ki tudta fejteni a véleményét. Tudtunk egymással beszélgetni, és a végeredmény mindenkit elégedettséggel töltött el. A nehezebb dió a kézikönyvben foglaltak rendelteté alakítása volt, a felelősségi körök meghatározásával.

► **Szigorításra, vagy éppen lazításra lett volna szükség?**

Mindkettőre. A konzultációk során kialakult egy kép arról, amit tényleg komolyan kell venni és szigorúbban kell szabályozni, ugyanakkor kiderült, hogy számos pont túlszabályozott a kreatív alkotómunka kárára. Igaz, hogy jókézü építész még ilyen keretek között is tud jó házat tervezni. Volt is precedens az én praxisom alatt erre, sokszor remek tervek születtek a bejelentési konzultációk során. Aki pedig gyenge és tehetőségtelen, azon a legszigorúbb szabályrendszer sem segít. Ezt a problémakört én már átadtam az új főépítésznek. Benem még él a remény, hogy az általam elindított változások és az elcsöpögtetett gondolatok tovább fognak élni.

► **Már húsz évvel ezelőtt is a települést át-szelő országos főút volt az egyik legégetőbb probléma. Történt ebben előrelépés?**

Ez egy klasszikus falusi probléma. A főútca valójában élethetetlen az átmenő forgalom miatt. A menekülőút státuszából pedig nagyon nehéz lesz a

◀ ▶ Arhív térképrészletek, Kerepes

váltás. Agglomerációs probléma, hogy a lakosok nagyon nagy része nem helyben dolgozik. Reggel beül az autójába, és ezen az útvonalon bemegy valamilyen fővárosi kerületbe, és este sötétben hazamegy ugyanitt. Ahelyett, hogy ez a nyomvonal a helyben való időtöltés tere lenne, ma csupán arra szolgál, hogy az itt lakók minél hamarabb elhagyják a települést.

► **A HÉV régen elég sűrűn közlekedett, ami jó kapcsolatot jelentett a fővárossal.**

Most is nagyon jó lehetőség, csak használni kellene tudni... Sajnos méltatlan állapotúak a megállók, a szerelvények, jóérezsű embert manapság csak a kényszer viszi rá az utazásra. Én egy darabig jártam tömegközlekedéssel, hogy érzekjeljem ezeket a viszonyokat.

► **Volt-e tervezési munkád Kerepesre?**

A sors furcsa fintora, hogy az egyetlen Kerepesre készült munkám még a főépítési megbízás előtt datálódik. Az általános iskola a sok beköltöző okán kezdi kinőni a jelenlegi épületét, melynek néhány tantermi szárnyát ráadásul a polgármesteri hivatal foglalja el. A hivatal kiköltözésére is megvan a szándék, a templom melletti telken városközponti funkciót tervez a város. Az teljesen véletlenszerű, hogy az iskola bővítése az én kezembe került. A műszaki előkészítés során ráadásul leírtam, hogy a polgármesteri hivatalnak nem itt van a helye. Úgy alakult, hogy az általam akkor felvetett problémát főépítészként a nyakamba kaptam. Neki is indultunk a megoldásnak, de túl nagy falatnak bizonyult erre a

rövid időre. Ha minden igaz, akkor nyáron elkezdődik az építkezés, tehát az után épül meg az iskola, hogy én ott hagytam a főépítési karrieremet.

► **Változott-e valamilyen településen a költségvetés bevételi oldala? Van-e haszna a településnek abból, hogy a Hungaroring, bár helyileg Mogyoródon található, de a futamok idején Kerepesen is nagy forgalmat generál?**

A Hungaroring Zrt.-vel van egy megállapodás arról, hogy minimális pénzszeggel támogatják a város közlekedési infrastruktúráját, de hát ez gyakorlatilag nulla ahhoz képest, amilyen terhelést jelent a városnak ez az egy-két hetes versenydőszak. A város gazdálkodása szerintem nem a Hungaroringen múlik. A kiút az lenne, hogy a helyi gazdasá-

got fel kellene lendíteni. Érkezésemkor az akkori jegyző, Oláh János egy remek városfejlesztési konstrukciót próbált összerakni. Elérték, hogy a mogyoródi Hungaroring-lehajtó folytatódjon, és Kerepesnél csatlakozzon az M31-eshez. Ha ez megvalósulna, akkor lennének olyan gazdasági területei a városnak, ahol a vállalkozások meg tudnak jelenni, és ez iparüzési adót generálna. Ez növelhetné a mai kicsiny költségvetést, és akkor lehetne azokban a vágyálmokban gondolkodni, amiket én kezdtem el felfesteni. Elképesztő potenciál van eleve az épített környezetben, a természeti kincs pedig egyedülálló. Kerepes egy nagyon jó adottságokkal rendelkező település, csak mérhetetlen a lemaradása a fejlődésben.

► A munkatársakkal milyen kapcsolatod volt, mennyit tudtak segíteni?

Ez nagyon összetett dolog. Egyrészt mert az én alkatom olyan, hogy mindenkivel együtt tudok működni, nagyon kevés az olyan ember, akivel ne tudnék békében dolgozni. Kerepesen a műszaki osztály két emberből áll, és a szobában van még két üres asztal. Próbáltam munkatársakat felvenni, de egyik új kolléga sem tudott megmaradni egy-két hónapnál tovább. Van, aki egyszerűen kapott egy jobb ajánlatot, és azért ment el, van, akinek nem tetszett a feladat. Az volt az érzésünk, hogy a kollégák nincsenek elegendően ahhoz, hogy ezzel a feladatmennyiséggel megbirkózzanak. Mindez rányomta a bélyegét a működésre... Alapvetően jó viszonyom volt a hivatallal minden dolgozójával. Ez igaz nagyban az egész városkára, meg kicsiben a hivatal szintjén is. Ez alapfeltétel a munkához, hiszen el kellett merülni ebben a közegben ahhoz, hogy főépítésként dolgozni tudjak.

► Szilasligeten a régi kemping helyén megépült a lakópark. Az oda beköltö-

zük továbbra is a fővárosba járnak dolgozni, emellett a lakosság nagy része sem helyben helyezkedett el. Mennyire alakult át az elmúlt években alvóvárossá a település?

A városka egyre nagyobb része csak járni jár Kerepesre. Meglátásom szerint a régi lakosság gyökerei nagyon erősek. Ha lehántom ezeket az új építési családi házakat, lakóparkokat a településről, még ott találjuk az 50-60 évvel ezelőtti Kerepest. A német és a tót közösség máig erős és összetartó. Kicsit megmosolyogtató példa, de a kocsmárosné ma is a kocsmárosné olyan értelemben, hogy ő mindent tud, mindent hall, mindent lát. Természetesen tagja a képviselő-testületnek is. Egy egészséges közösségben a képviselő-testületben kell lennie az orvosnak, az iskolaigazgatónak, a kocsmárosnének. Akkor minden szempont képviselteti magát. Az alvóvárosi lét általános agglomerációs probléma. Hiszem, hogy azt a réteget kell tudni erősíteni, ami régről megmaradt, mert abban a közösségben van annyi erő, hogy fenntartsa és magához vonzza a többit.

► Főépítési megbízatásod alatt kaptál helyben felkérést családi ház tervezésére?

Voltak kezdeményezések, de nem lett belőle semmi, rajtam kívül álló okokból. Azonban igyekeztem az ilyen jellegű megkereséseket kollégáimhoz irányítani. Nagyon sok volt a feladatom, és úgy éreztem, annyi energiát nem tudok egy-egy családi házra fordítani, amennyit az érdemel, és ami példamutató tud lenni. Nekem főépítésként az aprófát kellett tovább aprítani: azt a végtelen mennyiségű, minősíthetetlen színvonalú építészeti tervet, amit egy főépítési konzultációra behoztak. Ha

tudtam egy-egy olyan tervezőt ajánlani, akiről tudom, hogy remek házakat tervez, akkor inkább ebbe az irányba toltam a dolgot, hogy bővítsük a leendő tervezők körét. Kerepesen ugyanis viszonylag szűk az építésztervezői réteg, és ha ezt tudjuk tágítani, akkor jobb esélyem van, hogy javítsunk a településképen. Volt egy-két megbízás, amire igent mondtam, azok folyamatban vannak, csak telekalakításra várunk. Az a fajta példamutató főépítési tevékenység, amit én a mestereimnél látok, engem ilyen értelemben elkerült, illetve tudatosan elhárítottam magamtól. Úgy éreztem, hogy sokkal mélyebbről kell indulni az épített környezet kialakításával kapcsolatosan. Ha járdát, kerítést kell tervezni, ha új csatlakozásokat kell kitalálni, abban sokkal messzebbre lehetne most eljutni. Vajon mi a jó műszaki megoldás: 100 méter hosszan leönteni egy aszfaltcsíkot, vagy szép térkövel, szegéllyel kirakva csak 20 métert építeni ugyanabból a pénzből? Ilyen szintű küzdelmekről van szó nap mint nap. A településképp pedig nem attól fog érdemben változni, hogy van egy darab szép ház a Tölgyfa utcában. Kellett volna még pár év, hogy a lakóépület-tervezés szintjén is folytassam ezt a munkát.

► A város arculatát mennyiben befolyásolja a főútca állapota?

Valójában az a település arca, Kerepes névjegye, de két utcával arrébb ez már semmit sem jelent. A főút állapotát az ember örökségként elfogadja, és megpróbál rajta változtatni. Az pedig, hogy távolabb a kis utcák milyenek, már nem a főút átká, az inkább az igénytelenség számlájára írható. Még azt sem mondom, hogy igénytelenség vagy nemtörődomség, hanem egyszerűen annak a

felismerésnek a hiánya, hogy ez ellen az ott lakó tudna tenni, mert az övé.

► Mindenki csak a kerítésig tart rendet. Elvárás, hogy a porta előtt tartson rendet az önkormányzat?

Az, hogy kosz van, sár van, elfogadott tény ma, és nem egy megváltoztatható körülmény... Nagymamám egykor a háza elé virágokat ültetett, mert neki fontos volt, hogy a járda és a kerítése között szép legyen a közterület. Ma még a gondolatcsírája sincs meg annak, hogy az árokpartot magunknak tartjuk rendben. Sokszor kellett beszélgetni arról, hogy hol van a magánérdek és a közérdek határa: magánügy, ki milyen házat épít magának, de ha az csúnya, akkor nemcsak az építetőnek lesz rossz hazamenni, hanem az összes szomszédnak, aki útközben látja... A rossz példa pedig ragadós, az igénytelenség könnyen tovább gyűrűzik. Ha

szép házat látnának, akkor mosolyogva mennének haza, akkor eszükbe jutna összeszedni a szemetet, virágot ültetni, lenyírni a fűvet, az árokpartot rendben tartani, mert jó ott lakni. Számomra reményt adott, hogy láttam a csillogó szemeket, amikor erről beszéltünk. Sokszor pedig kézzelfogható eredménye volt ezeknek a diskurzusoknak. Az első hónapokban sokat sétálgattam a településen, és beleakadtam egy-két szabálytalan, ráadásul minősíthetetlen megjelenésű épülő kerítésbe. Jeleztem egyet nem értésemet, és kértem, beszéljünk róla alkalomadtán. Természetesen ez soha nem történt meg, de egy évvel később, amikor arra jártam, örömmel láttam, hogy valami hasznos mégiscsak volt a szavaimnak: kicsit levetettek a magasságából, cizellálták, ültettek elé bokrot, hogy eltakarja... Ezek apró, de annál fontosabb lépések voltak a munkámban.

AN INTERVIEW WITH BÁLINT TERDIK

For seven years now, we have been featuring Master Architects from various locations throughout the country. We usually talked to colleagues with decades of experience in achieving significant results. In this respect, our interview with architect Bálint Terdik, winner of the Pro Architectura Award, is somewhat unusual. Although he served as chief architect of Kerepes for only two years, between 2017 and 2019, his experiences are indispensable to those dedicated to becoming chief architects.

► Ismered az utódodat?

Az új főépítész tősgyökeres kerepesi, mindent tud a városról, és tervezett is ide. Számtalanszor konzultáltunk. Mindent jól ismer, ebből a szempontból én jó szívvel engedtem át neki a hivatalt.

► Mi az, ami miatt mégis nehéz az elválás?

Az ember beleéli magát a feladatokba. A ma romos állapotú Tisztartó ház megújításába nagyon sok energiát fektettem. Gyűjtőpontja lehetne a településközpont megújításának, egy főúttal kapcsolatos revitalizációhoz kapcsolódva. Már éppen úgy tűnt, végre történik valami, amikor megakadt a lendület. Reméljük, hogy a következő polgármester és az új főépítész hasonló energiákkal tudja ugyanezt a vonatot húzni. Ráadásul a Tisztartó ház mellett van egy másik rejtőgetett kincse Kerepesnek: a magtár, ami jelenleg autószerelő műhely. Nem kifejezetten műemlékes szempontok alapján felújítva, bővítve és használva... A 2019-es önkormányzati választásokat követően a polgármesterváltással új elképzelések jöttek, és új főépítész lett a városnak. Nehezemre esett elfogadni, hogy már nem kíváncsiak a véleményemre. Igaz, olykor azért még felhívnak. Az új főépítéssel is jó a kapcsolat, igyekszem segíteni a munkáját. Lassan ugyan, de mély kötődésem alakult ki a városhoz, melyet valóban nehéz, és talán soha nem is lehet végleg elszakítani.

